

بررسی اثر دگزامتازون و سولفات منیزیم داخل کاف لوله تراشه بر فراوانی مطلق و شدت گلو درد پس از لوله گذاری داخل تراشه

لادن انصاری^۱، کاوه روستاییان^۱، کتایون انصاری^۲، غلامرضا عسگری^۳

^۱استادیار، گروه بیهوشی و مراقبت‌های ویژه، بیمارستان بوعلی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد پزشکی تهران

^۲متخصص گوش و حلق و بینی، دانشگاه علوم پزشکی تهران

^۳پزشک همیوبات، دانشگاه شهید بهشتی

چکیده

سابقه و هدف: گلودرد از عوارض شایع و آزارنده پس از بیهوشی عمومی می‌باشد. در این مطالعه اثر پرمودن کاف لوله تراشه با دگزامتازون و سولفات منیزیم بر فراوانی مطلق و شدت گلودرد پس از لوله گذاری داخل نای بررسی شد.

روش بررسی: این مطالعه به صورت کارآزمایی بالینی دوسوکور بر روی ۹۰ بیمار کاندید بیهوشی عمومی همراه با لوله گذاری تراشه صورت گرفت. بیماران به صورت تصادفی به ۳ گروه ۳۰ نفری تقسیم گردیدند. پس از انجام لوله گذاری، کاف لوله در گروه اول با ۱۶ میلی‌گرم دگزامتازون، در گروه دوم با ۵۰ میلی‌گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن سولفات منیزیم و در گروه سوم با هوا پر شد. سپس وجود و شدت گلودرد با معیار VAS در پایان ریکاوری، پایان روز عمل و صبح روز بعد از عمل بررسی گردید. نتایج با آزمون آماری کای دو و ANOVA مورد ارزیابی آماری قرار گرفتند.

یافته‌ها: تفاوت معنی‌داری در فراوانی مطلق گلودرد در پایان ریکاوری، پایان روز عمل و صبح روز بعد از عمل بین ۳ گروه مشاهده نگردید ($p > 0/05$)، ولی شدت گلودرد از روز بعد از عمل در گروه دگزامتازون داخل کاف، کاهش معنی‌داری را در مقایسه با ۲ گروه شاهد و گروه سولفات منیزیم داخل کاف نشان داد ($p < 0/05$).

نتیجه‌گیری: استفاده از دگزامتازون و سولفات منیزیم داخل کاف لوله تراشه تاثیری بر کاهش فراوانی مطلق گلودرد پس از لوله گذاری داخل نای ندارد، ولی در صورت استفاده از دگزامتازون داخل کاف از روز بعد از عمل از شدت گلودرد کاسته می‌شود.

واژگان کلیدی: لوله‌گذاری داخل نای، گلودرد، دگزامتازون، سولفات منیزیم.

مقدمه

استفاده از گازهای خشک، واکنش نسبت به ماده لوپریکانت، حرکت دادن بیمار پس از قرار دادن لوله تراشه و بالا بودن تعداد دفعات اقدام جهت لوله گذاری تراشه ذکر می‌کنند (۱، ۲). شیوع این عارضه پس از لوله گذاری تراشه در منابع مختلف بین ۶-۹۰ درصد ذکر شده است (۴). در حال حاضر با اجتناب از عوامل ذکر شده فوق و همچنین استفاده از دگزامتازون سعی در کاهش این عارضه دارند (۵، ۶). آغشته نمودن کاف به مواد بی حس کننده موضعی نیز از میزان گلو درد کاسته است (۷)، ولی با توجه به زمان اثر محدود این داروها از جمله لیدوکائین، پس از اتمام اثر دارو، گلو درد دوباره پدیدار می‌گردد. داروهای استروئیدی وریدی نیز در کاهش این عارضه موثر بوده‌اند، ولی با در نظر گرفتن مهار فعالیت غده فوق کلیوی، حتی با یک

گلودرد یکی از عوارض شایع بیهوشی پس از لوله گذاری داخل نای است (۱). این عارضه نزد بیمارانی که با استفاده از ماسک یا ماسک حنجره‌ای تحت بیهوشی قرار می‌گیرند نیز دیده می‌شود (۱-۳). علت گلودرد را آسیب‌های گلو، حنجره و یا نای می‌دانند (۲). فاکتورهای موثر در شیوع این عارضه را سطح تماس کاف با جدار نای، فشار داخل کاف، سایز لوله تراشه، استفاده از پماد لیدوکائین، استفاده از داروی ساکسینیل کولین،

آدرس نویسنده مسئول: تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد پزشکی، دکتر لادن انصاری

(email: ladanansari46@gmail.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۸۹/۱۰/۲۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۰/۴/۳۱

همراه با گذاردن لوله تراشه و عدم وجود منعی جهت دریافت استروئید و ترکیبات حاوی منیزیم بودند.

اطلاعات پایه افراد مورد مطالعه وارد فرم اطلاعاتی گردید. سپس نفر اول به صورت تصادفی ساده و با استفاده از جدول اعداد تصادفی موجود در نرم افزار SPSS در یکی از ۳ گروه شاهد (پرمودن کاف لوله با حجم مناسبی از هوا)، گروه دگزامتازون (پرمودن کاف لوله با حجم مناسبی از مخلوط دگزامتازون به میزان ۱۶ میلی‌گرم و آب مقطر) و گروه سولفات منیزیم (پرمودن کاف لوله با حجم مناسبی از مخلوط سولفات منیزیم ۲۰ درصد به میزان ۵۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم و آب مقطر) قرار داده شد. افراد مورد مطالعه با رعایت اصل مشابه سازی جهت مواجهه با دو متغیرمداخله‌گر سن و طول زمان احتمالی قرار داشتن لوله در نای، به ترتیب در گروه‌های بعدی قرار گرفتند. این افراد از نوع مداخله مورد نظر، بی‌اطلاع بودند. بیماران توسط متخصصین بیهوشی مرکز، تحت بیهوشی عمومی به روشی مشابه قرار گرفتند. کلیه این ۹۰ بیمار، ۱ تا ۲ میلی‌گرم میدازولام، ۲ میکروگرم فنتانیل یا ۰/۲ میکروگرم سوفنتانیل به ازای هر کیلوگرم وزن بدن به عنوان پیش دارو دریافت نمودند. سپس جهت القای بیهوشی از ۱/۵ میلی‌گرم پروپوفول به ازای هر کیلوگرم وزن بدن استفاده گردید و در انتها ۰/۵ میلی‌گرم آتراکوریوم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن جهت ایجاد شلی عضلانی به منظور لوله‌گذاری داخل نای استفاده شد. در این مرحله، بیماران به مدت ۳ دقیقه با اکسیژن ۱۰۰ درصد ونتیله گردیده و سپس اقدام به لوله‌گذاری شد. خانم‌ها با لوله تراشه ۷ یا ۷/۵ و آقایان با لوله تراشه ۸ یا ۸/۵ یک بار مصرف با کاف‌های پرحجم کم فشار ساخت کارخانه سوپا، لوله‌گذاری شده و مداخله مورد نظر با داروهای دگزامتازون ۸ میلی‌گرمی و ویال سولفات منیزیم ۲۰ درصد ساخت کارخانه Merck آلمان انجام گرفت. پس از آن، بیهوشی با انفوزیون پروپوفول و مخلوط ۵۰ درصد N₂O و اکسیژن حفظ شد. سپس دفعات اقدام جهت لوله‌گذاری در فرم اطلاعاتی ثبت گردید. در حین بیهوشی به کمک فشارسنج کاف، فشار کاف کنترل گردیده و بین ۲۰ تا ۳۰ میلی‌متر جیوه حفظ گردید. در صورتی که در هر زمان در حین مطالعه، گلوئی بیمار از سوی جراح مورد دست‌کاری قرار گرفت و یا نیاز به گذاردن pack ته‌حلقی و یا لوله بینی-معدی برای بیمار شد، بیمار از مطالعه خارج گردید.

پس از پایان عمل و خارج نمودن لوله تراشه، طول زمان لوله‌گذاری وارد فرم اطلاعاتی شد. در پایان جراحی، کلیه بیماران به مدت دو ساعت در واحد ریکاوری نگاه‌داری شده و پس از

دوز مصرفی از استروئید وریدی، استفاده از این روش نیز معقول به نظر نمی‌رسد. در ضمن بیمار گاه به ناچار در معرض عوامل موجد گلو درد قرار می‌گیرد، برای مثال بعضی بیماران به دلیل راه هوایی مشکل، چندین بار لوله‌گذاری داخل نای برایشان تکرار می‌شود و یا بیمارانی پس از لوله‌گذاری حرکت داده شده تا در وضعیت‌های مناسب جهت عمل جراحی قرار گیرند. بنابراین یافتن روش‌های موثر دیگر جهت کاهش شیوع این عارضه الزامی به نظر می‌رسد.

همچنین به نظر می‌رسد استفاده از استروئید داخل کاف لوله تراشه با توجه به تراوایی غشا کاف و امکان خروج بخشی از دارو و تاثیر مستقیم آن بر محل تماس کاف با جدار نای، که هم از میزان استروئید تجویز شده به بیمار به میزان زیادی می‌کاهد و هم حجم موثر استروئید را به طور مستقیم در موضع التهاب وارد می‌کند، جایگزین مناسبی بر مداخلات ذکر شده در بالا باشد. این روش با تجویز سولفات منیزیم داخل کاف که در مقالات اثر آنالژزیک آن مطرح گردیده است مقایسه می‌گردد (۸،۹).

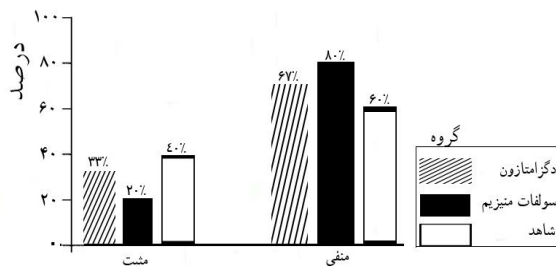
در صورتی که استفاده از هر کدام از دو روش فوق، کاهش قابل توجهی در میزان و شدت گلودرد در پی داشته باشد، قادر خواهیم بود با استفاده از دوز ناچیزی از داروهای ذکر شده در موضعی که احتمال بروز التهاب می‌رود، فرایند التهابی را مهار کرده و یا از میزان آن کاسته و یا درد ناشی از آن را تسکین دهیم. لذا مطالعه حاضر با هدف بررسی اثر دگزامتازون و سولفات منیزیم داخل کاف لوله تراشه، بر فراوانی مطلق و شدت گلودرد پس از لوله‌گذاری داخل نای طراحی شد.

مواد و روشها

این مطالعه به صورت کارآزمایی بالینی دو سوکور که با شماره irct201112268531n1 به ثبت رسیده است، بر روی ۹۰ بیمار کاندید جراحی با بیهوشی عمومی همراه با لوله‌گذاری داخل نای صورت گرفت. بعد از کسب مجوز لازم از معاونت پژوهشی، بیماران مراجعه کننده به اطاق عمل بیمارستان بوعلی که واجد معیارهای ورود به مطالعه بودند، پس از اخذ رضایت نامه جهت مطالعه برگزیده شدند.

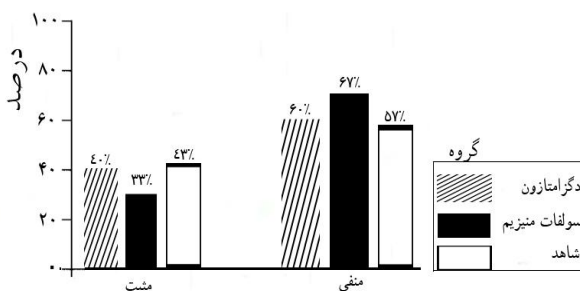
معیارهای ورود به مطالعه شامل سن بالای ۱۶ سال، ASA کلاس I و II، عدم ابتلای فعلی به عفونت‌های حاد تنفسی فوقانی و گلو درد، عدم وجود احتمال راه هوایی مشکل (Difficult air way) در معاینه راه هوایی، کاندید اعمال جراحی غیر مرتبط با ناحیه گلو، نیازمند به بیهوشی عمومی

گروه دریافت کننده سولفات منیزیم داخل کاف و ۱۲ نفر (۴۰ درصد) در گروه شاهد دچار گلودرد شدند و آزمون کای دو، تفاوت معنی داری بین فراوانی مطلق گلودرد در ۳ گروه نشان نداد ($P > 0/05$) (نمودار ۱).

نمودار ۱ - فراوانی مطلق گلودرد در فاز ریکاوری (۲ ساعت پس از خروج لوله نای)

میانگین شدت گلودرد در ۳ گروه دگزامتازون، سولفات منیزیم و شاهد به ترتیب $۶/۵۰ \pm ۱/۵۸$ ، $۶/۳۳ \pm ۱/۶۳$ و $۶/۸۳ \pm ۲/۱۲$ بود که بررسی شدت گلودرد با استفاده از آزمون ANOVA، اختلاف معنی داری را بین ۳ گروه نشان نداد ($P > 0/05$) (جدول ۱). شب پس از عمل، ۱۲ نفر (۴۰ درصد) در گروه دریافت کننده دگزامتازون داخل کاف، ۱۰ نفر (۳۳ درصد) در گروه دریافت کننده سولفات منیزیم داخل کاف و ۱۳ نفر (۴۳ درصد) در گروه شاهد دچار گلودرد گردیدند که اختلاف آنها به لحاظ آماری معنی دار نبود (نمودار ۲).

نمودار ۲ - فراوانی مطلق گلودرد در شب پس از عمل جراحی

میانگین شدت گلودرد در این ۳ گروه به ترتیب $۷ \pm ۱/۲۰$ ، $۶/۸۰ \pm ۱/۸۱$ و $۶/۳۸ \pm ۱/۸۹$ ارزیابی گردید که این اختلاف نیز به لحاظ آماری معنی دار نبود (جدول ۱). صبح روز پس از عمل، ۹ نفر (۳۰ درصد) در گروه دریافت کننده دگزامتازون، ۷ نفر (۲۳ درصد) در گروه دریافت کننده سولفات منیزیم و ۹ نفر (۳۰ درصد) نیز در گروه شاهد مبتلا به گلودرد بودند (نمودار ۳).

پایان دو ساعت، پرستار ریکاوری که نسبت به مداخله انجام شده بی اطلاع بود، در مورد وجود یا عدم وجود گلودرد از بیمار پرسش نموده و در صورت وجود گلودرد، میزان آن را به کمک visual analog scale اندازه گیری نمود. سپس بیمار به بخش جراحی انتقال یافته و شب و صبح روز بعد نیز پرسش فوق و اندازه گیری VAS توسط پرستار بخش که او نیز از مداخله انجام گرفته بی اطلاع بود، تکرار شد.

متغیرهای مورد بررسی شامل سن، جنسیت، طول عمل، نوع عمل جراحی، طول زمان باقی ماندن لوله در نای و گلودرد بودند. پس از جمع آوری اطلاعات مورد نیاز، تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۳ و آزمون های کای دو و ANOVA انجام شد. سطح معنی داری برای تفسیر روابط بین متغیرها $0/05$ در نظر گرفته شد.

یافته ها

میانگین سنی افراد مورد مطالعه در گروه دگزامتازون داخل کاف $۳۳/۵۳ \pm ۱۱/۹۸$ سال، در گروه سولفات منیزیم داخل کاف $۳۴/۸۳ \pm ۱۲/۴۶$ سال و در گروه شاهد $۳۸ \pm ۱۵/۰۴$ سال بود که اختلاف آماری معنی داری را نشان نمی دادند ($P > 0/05$). ۹ نفر (۳۰ درصد) در گروه دگزامتازون داخل کاف، ۱۲ نفر (۴۰ درصد) در گروه سولفات منیزیم داخل کاف و ۱۰ نفر (۳۳/۳ درصد) در گروه شاهد مذکر بودند و سه گروه از نظر جنسی اختلاف آماری معنی داری نداشتند ($P > 0/05$). میانگین دفعات اقدام جهت لوله گذاری در گروه دگزامتازون داخل کاف ۱ بار، در گروه سولفات منیزیم داخل کاف $۱/۱۳ \pm ۰/۵۷$ بار و در گروه شاهد ۱ بار بود که اختلاف آماری معنی داری نداشتند ($P > 0/05$). میانگین مدت زمان باقی ماندن لوله داخل نای در افراد مورد مطالعه در گروه دگزامتازون داخل کاف $۷۲/۸۳ \pm ۷/۳۵$ دقیقه، در گروه سولفات منیزیم داخل کاف $۷۰ \pm ۳۶/۷۸$ دقیقه و در گروه شاهد $۴۲/۵۲ \pm ۶۷/۰۷$ دقیقه بود که به لحاظ آماری اختلاف معنی داری نداشتند ($P > 0/05$). در هر سه گروه بیشترین نوع عمل را اعمال جراحی تحتانی شکم تشکیل می دادند که اختلاف آماری معنی داری نداشتند ($P > 0/05$). بنابراین بیماران ۳ گروه از نظر متغیرهای جنس، سن، نوع اعمال جراحی، دفعات اقدام جهت گذاردن لوله داخل نای و طول مدت لوله گذاری اختلاف معنی داری نداشتند و با هم همسان بودند.

دو ساعت پس از ریکاوری، ۱۰ نفر (۳۳ درصد) در گروه دریافت کننده دگزامتازون داخل کاف، ۶ نفر (۲۰ درصد) در

و تتراکابین پرداخته و اثر آنها را در پیشگیری از بروز و کاهش شدت گلودرد مورد بررسی قرار داده‌اند.

در مطالعه‌ای که در برزیل انجام شد و نتایج آن در سال ۲۰۰۰ انتشار یافت، ۵۰ بیمار مورد ارزیابی قرار گرفتند که داخل کاف لوله تراشه گروه اول لیدوکائین آلکالینیزه و داخل کاف لوله تراشه گروه دوم سالین تزریق گردیده بود. نتایج مطالعه مذکور نشان از اثربخشی بهتر لیدوکائین آلکالینیزه در قیاس با گروه شاهد در کاهش گلودرد پس از انتوباسیون تراشه هم در اتاق ریکاوری و هم در فاز ۲۴ ساعت پس از عمل داشت (۱۰).

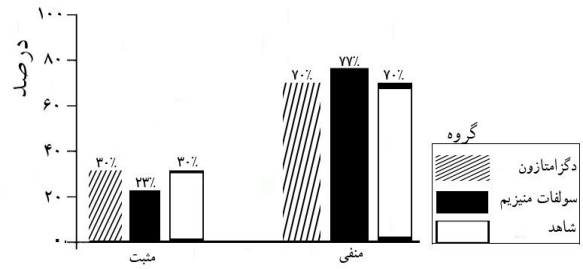
Estebe و همکاران نیز در مطالعه‌ای در فرانسه بر روی ۷۵ بیمار که نتایج آن در سال ۲۰۰۲ منتشر شد، عوارضی از قبیل گلودرد، سرفه، خشونت صدا و بی‌قراری را در ۳ گروه دریافت کننده لیدوکائین آلکالینیزه داخل کاف، لیدوکائین داخل کاف و گروه شاهد مورد مقایسه قرار دادند. کلیه این عوارض در ۲ گروه مورد مداخله نسبت به گروه شاهد کاهش پیدا کردند. در میان این عوارض، میزان کاهش گلودرد در گروه لیدوکائین داخل کاف تنها در ۲ ساعت اول پس از خروج لوله نسبت به گروه شاهد معنی دار بود. حال آنکه در گروه لیدوکائین آلکالینیزه داخل کاف، کاهش معنی دار گلودرد نسبت به گروه شاهد تا ۲۴ ساعت پس از عمل نیز گزارش گردیده است (۱۱).

Estebe و همکارانش در مطالعه دیگری بر روی ۶۰ بیمار، به بررسی تاثیر لیدوکائین آلکالینیزه شده باغلظت‌های متفاوتی از بی‌کربنات، بر روی عوارضی از قبیل گلودرد پرداختند که دوباره کاهش معنی دار گلودرد در گروه‌های مورد مداخله نسبت به گروه شاهد مشاهده گردید (۱۲).

مطالعه Garcia JB و همکارانش در برزیل بر روی ۳۰ بیمار نیز کاهش معنی دار در تعداد موارد و شدت گلودرد در گروه دریافت کننده بوپیواکائین آلکالینیزه داخل کاف در مقایسه با گروه شاهد در ساعت اول پس از خروج لوله تراشه را نشان داد (۱۳).

مطالعه Huang Han و همکارانش در چین نیز به تاثیر معنی-دار تجویز تتراکابین داخل کاف لوله تراشه بر روی گلودرد پس از لوله گذاری نای اشاره می‌کند (۱۴).

از سوی دیگر تحقیقات متعددی دال بر اثبات پیشگیری کننده دگزامتازون و ریدید از گلودرد، پس از بیهوشی عمومی همراه با لوله گذاری داخل تراشه هستند (۵، ۶). از آن جمله می‌توان به مطالعه Thomas و همکارانش در هند بر روی ۱۲۰ بیمار تحت بیهوشی عمومی اشاره نمود که فراوانی مطلق و شدت گلودرد پس از تجویز ۸ میلی‌گرم دگزامتازون و ریدید پس از خروج لوله تراشه را به صورت معنی‌داری کمتر از گروه شاهد گزارش نمودند (۵).

نمودار ۳- فراوانی مطلق گلودرد در صبح روز پس از عمل

میانگین شدت گلودرد در این ۳ گروه نیز به ترتیب $۳/۵۶ \pm ۱/۳۳$ ، $۶/۷۱ \pm ۱/۳۸$ و $۵/۶۷ \pm ۱/۷۳$ محاسبه شد (جدول ۱). آزمون کای دو تفاوت معنی‌داری بین فراوانی مطلق گلودرد در سه گروه، در صبح روز پس از عمل نشان نداد ($P > ۰/۰۵$)، ولی بررسی شدت گلودرد با استفاده از آزمون ANOVA، کاهش معنی‌دار شدت گلودرد را در گروه دریافت کننده دگزامتازون در صبح روز پس از عمل جراحی، در مقایسه با دو گروه شاهد و دریافت کننده سولفات منیزیم را نشان داد ($P < ۰/۰۵$) (جدول ۱).

جدول ۱- توزیع فراوانی شدت گلودرد در سه گروه مورد مطالعه در زمان‌های مختلف پس از عمل*

P-value	دگزامتازون		سولفات منیزیم		گروه شاهد
	داخل کاف	داخل کاف	داخل کاف	داخل کاف	
پس از ریکاوری	$۶/۵۰ \pm ۱/۵۸^\dagger$	$۶/۳۳ \pm ۱/۶۳$	$۶/۸۳ \pm ۲/۱۲$	$۰/۸۴۳$	
شب پس از عمل	$۷ \pm ۱/۲۰$	$۶/۸۰ \pm ۱/۸۱$	$۶/۳۸ \pm ۱/۸۹$	$۰/۶۴۵$	
صبح روز پس از عمل	$۳/۵۶ \pm ۱/۳۳$	$۶/۷۱ \pm ۱/۳۸$	$۵/۶۷ \pm ۱/۷۳$	$۰/۰۳۲$	

* اختلاف آماری معناداری بین میانگین شدت گلودرد در روز پس از عمل در گروه دریافت کننده دگزامتازون با سایر گروه‌ها وجود داشت.
 † میانگین \pm انحراف معیار

بحث

تحقیق حاضر، اولین مطالعه‌ای است که به بررسی اثر تجویز داخل کاف دگزامتازون و سولفات منیزیم، بر روی گلودرد پس از لوله گذاری داخل نای می‌پردازد. مطالعات قبلی انجام شده در زمینه تجویز داخل کاف دارو جهت پیشگیری از بروز گلودرد پس از لوله گذاری داخل نای بیشتر به بررسی اثر بی‌حس کننده‌های موضعی داخل کاف از قبیل لیدوکائین، بوپیواکائین

میزان اندکی از دارو از خلال غشاء کاف، این روش را می‌توان جایگزین مناسبی برای تجویز وریدی دگزامتازون، در افرادی که قادر به دریافت مقادیر معمول داروهای استروئید وریدی نیستند، به شمار آورد. همچنین این روش در بیمارانی که در آنان به علت بروز حساسیت از بی حس کننده‌های موضعی نمی‌توان استفاده نمود نیز کاربرد خواهد داشت.

تشکر و قدردانی

این طرح تحقیقاتی با حمایت مالی دانشگاه آزاد اسلامی واحد پزشکی تهران اجرا گردیده است، از همکاران حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد پزشکی تهران تشکر و قدردانی می‌گردد

بر اساس نتایج تحقیق حاضر، تجویز دگزامتازون و سولفات منیزیم داخل کاف لوله تراشه تاثیر معنی‌داری بر کاهش فراوانی مطلق بروز گلودرد پس از لوله گذاری داخل نای ندارد، ولی شدت گلودرد متعاقب دریافت دگزامتازون داخل کاف کاهش واضحی نسبت به گروه شاهد و گروه دریافت کننده سولفات منیزیم داخل کاف در صبح روز پس از عمل پیدا می‌کند. در این راستا، انجام مطالعات بیشتر با حجم نمونه بالاتر جهت تأیید نتایج حاصل از این مطالعه پیشنهاد می‌گردد. در صورت تأیید یافته‌های این تحقیق می‌توان از تجویز داخل کاف دگزامتازون، به عنوان روشی موثر در جهت کاستن از شدت گلودرد که یکی از ناخوشایندترین عوارض لوله گذاری داخل نای به شمار می‌رود استفاده نمود. با توجه به انتشار تنها

REFERENCES

- Gal TJ. Anesthesia for eye, ear, nose, and throat surgery. In: Miller RD, ed. Miller's anesthesia. 6th ed. Philadelphia: Churchill Livingstone; 2005. p.2547.
- Gal TJ. Air way management. In: Miller RD, ed. Miller's anesthesia. 6th ed. Philadelphia: Churchill Livingstone; 2005. p.1650.
- Higgins PP, Chung F, Mezei G. Postoperative sore throat after ambulatory surgery. Br J Anesth 2002; 88: 582-84.
- Weksler N, Ovadia L, Stove A. Sore throat incidence with the laryngeal mask airway. A comparison with orotracheal intubation. J Anesth 1994; 8: 392-94.
- Thomas S, Beevi S. Dexamethasone reduces the severity of postoperative sore throat. Can J Anesth 2007; 54: 897-901.
- Park SH, Han SH, Do SH, Kim JW, Rhee KY, Kim JH. Prophylactic dexamethasone decreases the incidence of sorethroat and hoarseness after tracheal intubation with a double-lumen tube. Anesth Analg 2008; 107: 1814-18.
- Sumathi PA, Shenoy T, Ambareesha M, Krishna HM. Controlled comparison between betamethasone gel and lidocaine jelly applied over tracheal tube to reduce postoperative sore throat, cough, and hoarseness of voice. Br J Anesth 2008; 100: 215-18.
- Koinig H, Wallner T. Magnesium sulfate reduces intra- and postoperative analgesic requirements. Anesth Analg 1998; 87: 206-10.
- Auroy Y, Benhamou D, Péquignot F, Bovet M, Jouglu E, Lienhart A. Mortality related to anaesthesia in France: analysis of deaths related to airway complications. Anaesthesia 2009; 64: 366-70.
- Navarro LHC, Lima RM, Nascimento P Jr, Kramer GC, Modolo NSP. The effect of intracuff alkalinized lidocaine on the postoperative emergence in smokers. ASA meeting abstracts. October 17, 2009. Available from: <http://www.asaabstracts.com/strands/asaabstracts/abstract.htm;jsessionid=929DE477A8C74580DEDB29B8590B603E?year=2009&index=15&absnum=1417>.
- Estebe J, Dollo G, Pascale L. Alkalinization of intracuff lidocaine improves endotracheal tube induced emergence phenomenon. Anesth Analg 2002; 94: 227-30.
- Estebe J, Gentiti M, Pascale L. Alkalinization of intracuff lidocaine: efficacy and safety. Anesth Analg 2005; 101: 1536-47.
- Garcia JB, Dos Santos CE, Privado MS, Ferro LSG. The effects of alkalinized levobupivacaine (R25%, S75%) in endotracheal tube cuff on postoperative sore throat. Eur J Pain 2009; 13: S184.
- Huang H, Huang W. Inflation of cuff with tetracain reduces tracheal tube-induced sore throat in gynecological surgery. ASA meeting abstracts. October 17, 2009. Available from: <http://www.asaabstracts.com/strands/asaabstracts/abstract.htm;jsessionid=A0F542881066A844DCD726D4DFDB4E EF?year=2009&index=1&absnum=905>.